

se mu sprostředkování nezdařilo, ježto mu byla přislíbena podle dopisu ze dne 13. května 1925 provise pouze pro případ, že zápůjčka bude zaopatřena. Žalobce má dále za to, že mu přísluší v tomto případě podle § 1155 a 1168 obč. zák. (nové znění) alespoň přiměřené odškodnění. Poněvadž však byla žalobci přislíbena odměna pouze pro případ uskutečnění zápůjčky, žalovaná pak nemá viny na tom, že okresní správní komise odepřela povolení zápůjčky sprostředkované žalobcem, zvláštní odměna také pro případ neschválení zápůjčky žalobcem sprostředkované nebyla přislíbena, nemá také podle § 1152 pokud se týče § 1155 a 1168 obč. zák. nároku na takové odškodnění. Podstatného rozporu se spisy v rozsudku není, poněvadž žalovaná strana výslovně poukazovala v dopise ze dne 13. května 1925 na nutnost schválení podmínek zápůjčky, tudíž nárok na provisi byl učiněn odvislým implicity od tohoto schválení.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nezáleží na tom, zda podle předpisů českého obecního zřízení bylo třeba schválení okresního zastupitelství jen k platnosti zápůjčky a nikoliv též k platnosti sprostředkovatelské smlouvy. Odměna byla, jak zjištěno, slíbena žalobci jen pro případ, že zápůjčka bude zaopatřena, a k tomu nedošlo činností žalobcovou, poněvadž zápůjčka, jím sprostředkovaná, nebyla okresním zastupitelstvem schválena. Jest sice správné, že není nezbytně třeba, by sprostředkovatel byl spolučinným při dojednání smlouvy. I když zákazník pak přímo dojedná smlouvu s druhou stranou, přísluší sprostředkovateli odměna, když dojednání smlouvy jest v příčinné souvislosti s jeho činností. Nelze však dovolateli přisvědčiti v tom, že příčinná souvislost tu je, poněvadž žalovaná obec dojednala zápůjčku s K-skou spořitelnou, s kterouž žalobce vyjednávání o zápůjčku pro obec s úspěchem navázal, a že takto využila při svém přímém vyjednávání s touto spořitelnou výsledků námahy žalobcovy ve svůj prospěch. Bylo zjištěno, že zápůjčka žalobcem sprostředkovaná nebyla okresním zastupitelstvem schválena právě proto, že byla sprostředkována žalobcem, by obci nevzešly zvláštní útraty tím, že použila žalobcových služeb. Sprostředkování žalobcem nemohlo tudíž vésti k uskutečnění smlouvy, naopak jeho činnost byla právě překážkou, by nedošlo ke smlouvě o zápůjčce, a proto jest vyloučeno, že jeho činnost byla příčinou nebo spolupříčinou, že pak k smlouvě přece došlo. Následkem rozhodnutí okresní správní komise mohlo ke smlouvě dojít jen přímým vyjednáváním obce se spořitelnou, jedině tedy činností obce, nikoliv činností žalobcovou, mohl býti a byl docílen výsledek.

Čís. 7702.

Sprostředkovatelská smlouva.

Sprostředkovateli není zásadně zabráněno, by nebyl činným též pro druhou stranu, leč že mu to bylo smlouvou zakázáno.

Bylo-li umluveno, že sprostředkovatel obdrží odměnu za to, že zjednateli přivede uchazeče, který mu věc odkoupí, nestačí k nároku na odměnu, že sprostředkovatel přivedl uchazeče způsobilého učiniti kupní smlouvu, nýbrž musel to býti uchazeč schopný zaplatiti kupní cenu.

(Rozh. ze dne 19. ledna 1928, Rv I 780/27.)

Žalobě sprostředkovatele proti zjednateli o zaplacení provise bylo oběma nižšími soudy vyhověno.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by znovu o ní jednal a ji rozhodl.

Důvody:

Odvolací soud neuznal právem za opodstatněnou námitku, že žalobce jednal proti dobrým mravům, poněvadž požadoval odměnu též od druhé strany. Sprostředkovateli není zásadně zabráněno, by nebyl činným též pro druhou stranu, leč že jest mu to smlouvou zakázáno nebo že svou činností pro druhou stranu porušuje způsobem přičícím se pravidlům poctivého obchodování zájmy svého zákazníka, což ve sporu nebylo ani tvrzeno. Jinak nelze však dovolání upříti oprávněnost. Podle úmluvy se žalovanými měl žalobce obdržeti odměnu za to, že jim přivede kupce, který odkoupí jejich dům. Dovolatelé právem poukazují k tomu, že podle § 914 obč. zák. při výkladu smlouvy nesluší lpěti na slovném znění výrazu, nýbrž že jest vyšetřiti úmysl stran a rozuměti smlouvě tak, jak to žádá obvyčej poctivého obchodu. Zkoumá-li se smlouva s tohoto hlediska, nemůže býti pochybno, že žalovaným nešlo jen o to, by s osobou, kterou jim žalobce přivede, došlo ke kupní smlouvě, hotové ve smyslu právním, nýbrž že jim šlo o to, by touto smlouvou bylo dosaženo též hospodářského účelu smlouvy, by žalovaní zbyli se svého domu jen za to, že obdrží ujednanou kupní cenu. K tomu však nestačilo, že žalobce přivedl jim koupěchtivého, který byl způsobilý učiniti kupní smlouvu, nýbrž musel by to býti koupěchtivý, který byl schopen kupní cenu zaplatiti. I když tedy žalobce svou činností dosáhl toho, že se žalovaní s Václavem B-em, kterého jim přivedl jako kupce, dohodli o předmětu kupu a o kupní ceně, nedostál tím úkolu, ke kterému byl zjednán, a nemůže v důsledku toho žádati slíbenou mu odměnu, kdyby bylo pravda, že Václav B. pro svou nemajetnost již od počátku byl neschopen zaplatiti i jen přiměřenou část ujednané kupní ceny. S tohoto právního hlediska jest pro správné posouzení věci rozhodujícím, zda Václav B. již v době, kdy ujednal se žalovanými kup jejich usedlosti, byl pro svou nemajetnost neschopen, by splnil svůj smluvní závazek, zaplatiti kupní cenu, a zda žalovaní z tohoto důvodu ve svém sporu s Václavem B-em upustili od svého původního žádání žalobního na dodržení kupní smlouvy a změnili žalobu v žádání o náhradu škody. Ježto nižší soudy, posoudivše věc nesprávně po stránce právní, nepřipustily důkazů v těchto směrech

stranami nabídnutých, bylo dovolání podle čí. 2 a 4 § 503 c. ř. s. vyhověti a podle § 510 c. ř. s. věc vrátiti soudu první stolice, poněvadž jest třeba jednání v této stolici, by se věc stala zralou k rozhodnutí.

Čís. 7703.

Podal-li věřitel v době, kdy o jmění dlužníka bylo již zahájeno vyrovnací řízení, žalobu o zaplacení celé pohledávky a upravil-li ji po soudním schválení vyrovnání v ten rozum, by byl žalovaný uznán povinným zaplatiti žalobci zažalovanou pohledávku podle provedeného a soudně schváleného vyrovnání, nejde o změnu žaloby ve smyslu § 235 c. ř. s., nýbrž o přeměnu žaloby o plnění v žalobu určovací, již nutno zamítnouti, není-li tu podmínek § 228 c. ř. s. V tom, že žalovaný popřel žalobcovu pohledávku při vyrovnacím stání, nelze spatřovati žalobcův zájem na bezodkladném určení.

(Rozh. ze dne 19. ledna 1928, Rv I 985/27.)

O jmění žalovaného bylo dne 4. ledna 1926 zahájeno vyrovnací řízení, k němuž žalobce přihlásil dne 16. ledna 1926 pohledávku 53.000 Kč. Dne 2. dubna 1926 podal žalobce na žalovaného žalobu o zaplacení těchž 53.000 Kč. Žalovaný namítl, že dne 18. března 1926 bylo schváleno vyrovnání, podle něhož se zavázal zaplatiti 35% pohledávek, první splátku šest měsíců po pravomoci vyrovnání. Žalobce po právoplatném schválení vyrovnání »opravil« za sporu žalobní prosbu v ten smysl, že žádá zaplacení zažalované pohledávky podle uzavřeného a soudně schváleného vyrovnání. Procesní soud první stolice nepřipustil změnu žaloby a žalobu zamítl. Odvolací soud zrušil usnesení, jímž nebyla připuštěna změna žaloby, a vyhověl odvolání žalobcovu potud, že zamítl žalobu pouze pro tentokráte. V onom směru uvedl v důvodech: Soud procesní nepřipustil změnu žaloby. Usnesení o tom jest nesprávné ve dvojím směru. Jest nesprávné proto, že rozhoduje o návrhu, který vůbec nebyl učiněn, neboť odvolatel žalobu toliko doplnil, nezměnil ji však. Jest však nesprávné i proto, že spatřuje ve vyrovnání novaci. Náhled tento jest právně mylný a nemůže obstáti, neboť vyrovnáním se právní důvod pohledávky nemění a novace nenastává, nýbrž pohledávka pouze do určité míry zaniká. Nelze proto v prohlášení, které odvolatel za sporu učinil: že žádá zaplacení zažalované pohledávky podle uzavřeného a soudně schváleného vyrovnání, spatřovati změnu žaloby ani kdyby byl odvolatel výslovně prohlásil, že takto žalobu měňuje, a soud procesní neměl proto o změně žaloby vůbec rozhodovati, a poněvadž se tak přece stalo, nezbylo než usnesení to zrušiti.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalobce.